

تاریخ نگاری اسلامی

۵ تیر ۱۳۹۳ ساعت ۱۹:۱۰

فهرست مطالب کتاب به این قرار است: «درآمد»، «مسلمانان و انگیزه های تاریخ نگاری»، «گونه های مختلف تاریخ نگاری مسلمانان»، «سیره نویسی و سیره نگاران»، «تاریخ نگاری و تاریخ نگاران مسلمان از آغاز تا قرن پنجم»، «منابع تاریخ صدر اسلام پس از قرن پنجم»، «تاریخ خلفا نگاری از قرن سوم تا دهم هجری»، «شیعیان و تاریخ نگاری»

معرفی کتاب

نخستین فهرست موجود از اسامی مؤلفان مسلمان در انواع رشته های این دانش، در فهرست ابن ندیم آمده است. مقاله سوم این فهرست، به شرح حال و آثار اخباریان و مورخان و نسب شناسان اختصاص یافته است، گرچه در مقالات دیگر آن نیز می توان از برخی مورخان و آثارشان سراغ گرفت. ابن ندیم، به دلیل داشتن شغل و راقی، با بسیاری از کتابها آشنایی داشته و با دقت و درایت کافی، به تدوین این اثر سترگ دست یازیده است. اکنون بسیاری از آگاهیهای ما در باره کتابهای تألیف شده تا قرن چهارم، تنها و تنها مدیون این کتاب است.

در فهرست نجاشی که رجال النجاشی نام گرفته، اسامی مؤلفان شیعی به ترتیب الفبایی و نه موضوعی معرفی و نام بسیاری از آثار آنها در زمینه های مختلف و از جمله تاریخ آمده است. همین طور فهرست شیخ طوسی و معالم العلماء از ابن شهر آشوب.

در آثار کهن، چند کتاب هم در باره دانش تاریخ و آثار مهم تاریخی تألیف شده است. یکی کتاب الاعلان بالتوبیخ لمن ذم اهل التاریخ (مکه، دار الباز) از شمس الدین سخاوی که دفاعی از دانش تاریخ و تلاشی در شناساندن آثار تاریخی در هر زمینه است. این اثر در مجلد دوم کتاب تاریخ تاریخنگاری در اسلام (از روزنتال) با حواشی فراوان ترجمه شده است. دو کتاب دیگر در همین زمینه المختصر فی علم التاریخ از محیی الدین کافجی و الشماریخ فی علم التاریخ از جلال الدین سیوطی است.

از آن روزگار که بگذریم، فهرستی از مؤلفات تاریخی به صورت منظم برجای نمانده تا آن که در قرن یازدهم حاجی خلیفه کشف الظنون را نگاشت و فهرست بلندی از مؤلفات اسلامی در هر زمینه، از جمله تاریخ را تدوین کرد. (متن کامل مقدمه کتاب را از اینجا بخوانید.)

منابع تاریخ اسلام که پایه آن در آبان سال ۱۳۷۶ منتشر شد، نیازمند اصلاحات اساسی بوده که به طور ضمنی و در طول سال‌ها مطالبی بر آن افزوده شده است تا به شکل حاضر درآمد.

مقالات مجزا که تألیف یا ترجمه شد و مربوط به منابع بود، فراوان بود که تعداد قابل توجهی را در اینجا به عنوان ضمائم آورده شده است که شامل پانزده مقاله است.

فهرست مطالب کتاب به این قرار است: «درآمد»، «مسلمانان و انگیزه‌های تاریخ نگاری»، «گونه‌های مختلف تاریخ نگاری مسلمانان»، «سیره نویسی و سیره نگاران»، «تاریخ نگاری و تاریخ نگاران مسلمان از آغاز تا قرن پنجم»، «منابع تاریخ صدر اسلام پس از قرن پنجم»، «تاریخ خلفا نگاری از قرن سوم تا دهم هجری»، «شیعیان و تاریخ نگاری»

بخش «ضمائم» شامل این عناوین است: «مقایسه سیره ابن اسحاق با سیره ابن هشام در باره نقش امام علی علیه السلام در حیات رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم»، «تاریخ بخارای غنجار و نقلهای برجای مانده از آن»، «ابوالحسن بکری و قصه ای کردن سیره نبوی»، «تاریخ نگاری مولد النبوی صل الله علیه و آله و سلم»، «ابن عبدالبر اندلسی و سیره نبوی»، «منابع الاصابه فی تمییز الصحابه»، «منابع ابن کثیر در نگارش سیره نبوی»، «منابع بیهقی در کتاب دلایل النبوه»، «منابع کتاب وقعه صفین»، «ابوالحسن مدائنی و آثار وی در باره زنان»، «تواریخ محلی مکه»، «شکل گیری علم تاریخ در اندلس اسلامی»، «کتاب مجمل التواریخ و القصص و اعتبار آن»، «نگاهی به کتابهای رجال و شرح حال»

منبع:

رسول ، جعفریان ، «منابع تاریخ اسلام» ، تهران: نشر علم ، ۱۳۹۳

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۲۰۱۰۲/اسلامی-نگارپ-تاریخ/>